

OPLYSNING OM ET FORKERT KISTEVAABEN I VISBORG KIRKE

Af

GERHARD HONNENS DE LICHTENBERG

I det Arenstorffske Kapel i Visborg Kirke, Hindsted Herred, staaer to Sandstenskister; de indeholder de jordiske Levninger af Oberst *Andreas v. Arenstorff*¹ til Visborggaard og Havnø og Hustru, *Maria Sophia v. Schiebell*.²

Paa hans Kiste er selvfølgelig det Arenstorffske Vaaben indmejslet; men det Vaaben, der findes paa hans Hustrus Kiste, er **i k k e** det Schiebellske.

Ved en Undersøgelse, som er foretaget gennem en Slægtsforsker³ i Arkiverne i Dresden angaaende forskelligt af Interesse, fulgte til hans Undersøgelse en Afbildning af det Schiebellske Vaaben samt en Tegning af det Vaaben, der er paa Maria Sophias Kiste.

Det første af disse har i Skjoldet en mod højre, oprejst gaaende Grif, holdende en Hat i Klørne (Hat hedder i visse tyske Dialekter: Schübel eller Schiebel)⁴ samt paa Hjelmen en halv Grif som i Skjoldet. Det andet Vaaben har i Skjoldet to Halvmaaner med Ryggen til hinanden og som Hjelmtegn en mod højre vendt halv Hund eller Ulv.

Maria Sophia v. Schiebell var Datter af sachsisk Major *Johann Adam v. Schiebell*⁵ og Hustru født *Laurer*.⁶ Hun blev gift i Meissen⁷ 1741 med *Andreas v. Arenstorff*, som dengang gjorde Krigstjeneste i Sachsen.

Naar man vil søge Grunden til, at det forkerte Vaaben er kommet paa Maria Sophias Kiste, maa man kende lidt til Ægtefællernes ulykkelige Samliv.

Han tog snart efter sit Bryllup i Meissen⁷ sin Afsked i Sachsen og flyttede til Danmark for at overtage to Gaarde i hans Faders⁸ Bo, Visborggaard og Havnø. Hun flyttede ligeledes hertil, dog først efter i Meissen at have født ham en Søn,⁹ som døde snart efter Fødselen. Med kortest mulige Mellemløb satte hun en Del Børn i Verden, hvormange vides ikke, da Kirkebogen, som skulde oplyse det, er brændt; de døde alle som smaa med Und-

tagelse af to. Det var muligvis de mange Barnefødsler, der bevirkede, at hun tilsidst blev sindssyg. Efter et Flugtforsøg var det vist, at Arenstorff lod hende indespærre i et af Taarnene paa Visborggaard.¹⁰ Selv om Indespærring var Datidens haarde Maade at behandle en sindssyg paa, maa vel Arenstorffs Handlemaade have været særlig brutal, idet den oprørde Befolkningen imod ham, og det blev ikke bedre ved Bevidstheden om, at han levede sammen med sin Elskerinde, Mamselle *Blambois*¹¹ i en anden Del af Slottet. I sit Taarnfængsel forblev Maria Sophia til sin Død 1761. I disse Aar var al Forbindelse mellem Ægtefællerne sikkert fuldstændig afbrudt.

Da hun var død, skulde hun imidlertid standsmæssigt bisættes, og hertil hørte ogsaa, at hendes Vaaben skulde indgraves paa hendes Kiste. Man faar den Tanke, at Arenstorff har glemmt, hvorledes hendes Vaaben saa ud, og at han, for at blive paa det rene hermed, har undersøgt hendes efterladte Papirer. Imellem disse er det sandsynligt, at han har fundet Breve undertegnet »Deine Mutter« og forsegleet med det v. Stutterheimske Vaaben.

Hendes Fader havde nemlig efter Moderens Død giftet sig med *Christina Sophia v. Stutterheim*. Der lader til at have været et godt Forhold imellem Stedmoderen og Johann Adam v. Schiebells Børn. Der foreligger en Skrivelse af 15/11 1765 fra det grevelige Schulenburgske Kancelli i Lieberose — ganske vist fra faa Aar efter Maria Sophias Død — hvori stadfæstes, at hendes Broder, daværende sachsisk Oberst og Generaladjutant *Adam Burchard Christoph v. Schiebell*,¹² giver Afkald paa Arv efter sin Fader til Fordel for »seine Mutter« og sin ugifte Søster, *Hedevig*. Naar han i en officiel Skrivelse har betegnet Christina Sophia født v. Stutterheim som »seine Mutter« og ikke som »Stiefmutter«, vilde det være naturligt, om denne i Breve til den stakkels indespærrede underskrev sig som hendes Moder.

Hvis man nu til denne hypotetiske Forklaring vil indvende, at hun har forsegleet med et Signet fra sine Pige dage, er dertil at bemærke, at naar en Dame ikke har ladet stikke et Alliancevaaben-Signet, er det næsten en Regel, at hun forseglar med sit Pigevaaben. Som Eksempel herpaa kan nævnes, at i et Dokument har *Ursula Maria verwitwete v. T[h]ott*, geborne Baronesse v. *Putbus*¹³ forsegleet med det Putbuske Vaaben.

Der er stor Sandsynlighed for, at Andreas v. Arenstorff har baaret sig saaledes ad, idet han — sikkert i god Tro — gjorde sig skyldig i den Vaabenforveksling.

NOTER OG HENVISNINGER

1. Oberst *Andreas v. Arenstorff*, til Visborggaard og Havnø, født 1709, død 1764, gift 1° 1741 med *Maria Sophia v. Schiebell*, 2° 1762 med

- Johanne Auguste Dietrich*, født 1733, død 1796. DAA 1886, Side 22.
2. *Maria Sophia v. Schiebell*, født 1711, død 1761. DAA 1886, Side 22.
 3. Hauptmann a. D. *Küsel* i Dresden.
 4. Oplysning af samme.
 5. Major *Johann Adam v. Schiebell*, født 1678 (Udskrift af Kirkebogen i Bayreuth), gift 1° 1704 med
 6. *Margaretha Catharina Laurer*, Datter af Borgmester i Bayreuth *Gottlieb Laurer*, hun levede endnu 1736, da hun som Majorinde v. Schiebell i Meissen stod Fadder ved en Daab. (Udskrift af Meissens Kirkebog.) I »Musterliste« i Wittenberg af 1744 nævnes J. A. v. S. som Enkemand. Aarstallet for hans 2. Giftermaal (med *Christina Sophia v. Stutterheim*) er ikke bekendt. J. A. v. S. døde 1759.
 7. Udskrift af Kirkebogen i Frauenkirche zu Meissen.
 8. Etatsraad *Frederik v. Arenstorff* til Overgaard, Visborggaard, Havnø og Refs, død 1739, gift 1707 med *Baronesse Marie Antoinette Lilliencon*, død 1731. DAA 1886, Side 19.
 9. *Adam Friedrich Gottlieb v. Arenstorff*, født 1741 (Udskrift af Frauenkirche zu Meissens Kirkebog).
 10. H. H. Hvass: Om Oberst *Andreas von Arenstorff* til Visborggaard og Havnø, Side 28.
 11. *Marie Susanna Blambois*, se angaaende hendes Ægteskab med daværende Kaptajn *Carl Frederik Castonier*: DAA 1919 XXXVI, Side 510, og angaaende hendes Afstamning og Spøgeriet paa Visborggaard samt Maningsbeskrivelsen H. H. Hvass: Om Oberst *Andreas von Arenstorff* til Visborggaard og Havnø, Side 29 samt Side 51, og Forfatteren: Minister v. Schiebell og Arenstofferne paa Drebkan og Kausche, Side 8, Fodnoten.
 12. Sachsisk General der Kavalleri, Krigs- og Kabinetminister *Adam Burcharde Christoph v. Schiebell*, født i Warschau (hvor Faderen da laa i Garnison), død 1796 (Oplysning af Hauptmann Küsel).
 13. Friherreinde *Ursula Marie af Putbus*, født 1668, død 1734, til Hagedsted, gift 1° 1701 med Geheimeraad, hvid Ridder, *Knud Thott* til Knudstrup, født 1639, død 1702; hun giftede sig 2° 1708 med *Anshelm Rigs greve Promnitz* til Lübben, polsk og mecklenburgsk Geheimeraad, Overamtspræsident for Markgrevs-kabet Nieder Lausitz, født 1673, død 1726. DAA 1908 XXV, Side 370.

Det Dokument, hvori Ursula Maria Putbus som Enke har forsegleet med sit Pigevaaben, findes i Fragment i Forfatterens Dokumentsamling. Desværre er selve Dokumentets Tekst ikke bevaret, og dets Aarstal er klippet halvt over, dog synes dette at have været 1708, og der er ingen Tvivl om, at Dokumentet er udstedt i Anledning af hendes Ægteskab med Grev Promnitz, da det er undertegnet og forsegleet af tre Medlemmer af Familien Promnitz og af fire af den Putbuske Familie, med Anshelms og Ursula Marias Underskrifter og Segl øverst.